

تفسیر ایضاح الآیات

جلد دوم

بقرة

۱۱۷۰۷۵

تألیف

حسین شریعتی ارجوئی

عضو هیأت علمی

دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه

سرشناسه: شریعتی ارموی، حسین، ۱۳۲۴ -
عنوان و نام پدیدآور: تفسیر ایضاح الایات/ تالیف حسین شریعتی ارموی.
مشخصات نشر: قم: سازمان اوقاف و امور خیریه، اسوه، ۱۳۸۳ -
مشخصات ظاهری: ج.

شابک: ۰-۶۳۹-۶۳۹-۵۴۲-۹۶۴ دوره ۴-۱۶-۸۶۵۳-۹۶۴: ج. ۱: ۰-۶-۵۴۲۶۴-۹۶۴-۹۷۸ ج. ۲:
۰-۳-۵۴۲۶۴-۹۶۴-۹۷۸ ج. ۳:

یادداشت: چاپ قبلی جلد اول: ارومیه: حسین شریعتی ارموی؛ ۱۳۸۲.

یادداشت: ج. ۲ - ۳ (چاپ اول: ۱۳۹۹) (فیا).

یادداشت: کتابنامه.

موضوع: تفاسیر (جزء ۱)

موضوع: تفاسیر (سوره بقره)

موضوع: تفاسیر (سوره فاتحه)

شناسه افزوده: سازمان اوقاف و امور خیریه. انتشارات اسوه

رده بندی کنگره: ۱۳۸۳/BP۱۰۲ ۷۱۳۸۳/ت ۴ش/۱

رده بندی دبیری: ۱۸/۲۹۷

شماره کتابشناسی ملی: ۸۳-۲۵۵۳۱م

شرکت چاپ انتشارات اسوه

تفسیر ایضاح الایات

(جلد دوم)

تألیف: حسین شریعتی ارموی

ناشر: انتشارات اسوه

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپخانه بزرگ قرآن، تهران (۱۴-۳۶۶۴۲۲۱۱-۰۲۵)

نوبت چاپ: اول

سال نشر: تابستان ۱۳۹۹

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۷۵۰۰۰ تومان

شابک دوره: ۰-۶۳۹-۵۴۲-۹۶۴-۹۷۸

شابک جلد دوم: ۰-۶-۶۴۰-۵۴۲-۹۶۴-۹۷۸

حق چاپ برای مؤلف محفوظ می باشد.

فروشگاه و نمایشگاه دائمی تهران: خیابان انقلاب، ابتدای پل کالج، روبروی خیابان خارک، پلاک ۷۸۷

تلفن: ۶۶۴۱۸۰۹۹ و ۶۶۴۱۷۴۷۰ فاکس: ۶۶۴۱۸۰۲۲

فروشگاه شماره (۲) قم: خیابان ارم، مقابل پاساژ قدس تلفن: ۳۷۷۴۱۲۸۲ فاکس: ۳۷۷۳۷۶۶۰

فروشگاه شماره (۳) قم: بلوار معلم - مجتمع ناشران - پلاک ۳۰ تلفن: ۳۷۸۴۱۷۲۱-۲۳

www.Osvehpublishing.com www.Osveh.ir

آیات	صفحات	فهرست
پیشگفتار.....	(یک - دو)	
۷۵- «أَقْطَعُ مَنْ أَنْ يَوْمُوا الْكُفْرَ الْآيَهُ».....	(۱ - ۸)	
۱- امید به این یهود امیدی است بی مورد.		
۷۶- «وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا بِالْآيَهُ».....	(۹ - ۱۸)	
۱- صحیح ترین سخن که ما زور هم است در شأن نزول آیه شریفه.		
۲- سه نقطه ضعف مهم یهود زمان نزول که از آیه شریفه مستفاد می گردد.		
۷۷- «أَوَلَا يَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَيَا يُعْلِنُونَ».....	(۱۹ - ۲۲)	
۱- آیه شریفه مفهوماً تتمه آیه قبلی است.		
۲- خدا از ظاهر و باطن انسان ها آگاه است.		
۷۸- «وَمِنْهُمْ أُمِّيُونَ لَا يَعْلَمُونَ الْكِتَابَ إِلَّا أَمَانِي الْآيَهُ».....	(۲۳ - ۳۰)	
۱- آنچه که در آیه ۷۵ گفته شد در این کریمه مستدل می گردد.		
۲- تحجّر فکری و غرض ورزی، هر دو، عامل انحراف از راه حقتند.		

تفسیر ابضاح الآیات

ب

فهرست اجمالی مندرجات

۷۹- «فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ يَكْتُبُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ لَا يَه» (۳۱ - ۳۴)

۱- انتقاد سخت آیه شریفه از علماء مزدور بنی اسرائیل.

۲- تحریف تورات و تاریخ آن.

۸۰- «رَقَالُوا لَوْ تَمَسَّسْنَا النَّارُ إِلَّا أَيَّامًا مَعْدُودَةً الْآيَه» (۳۵ - ۳۸)

۱- احتمالاً آیه شریفه آن «أمانی» را که در آیه ۷۸ گذشت تفسیر می فرماید.

۲- آرزوهای بی اساس بنی اسرائیل و رد آن.

۸۱- «بَلَى مَنْ كَسَبَ سَيِّئَةً أَحْاطَتْ بِهِ خَاطِئَتُهُ» (۳۹ - ۴۶)

۱- قاعده جهنمی و بهشتی بودن انسان.

۲- رمز جهنمی بودن را در این آیه و بهشتی بودن را هم در آیه بعدی بیان می فرماید.

۸۲- «وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ الْآيَه» (۴۷ - ۴۸)

۱- ملاک حقیقی بهشت و جهنم در این دو آیه (آیه های ۱-۴ و ۵-۷) بیان گردیده و غیر آن سراسری بیش نیست.

۸۳- «وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ الْآيَه» (۴۹ - ۵۸)

۱- هشت دستورالعمل برای سعادت بنی اسرائیل.

۲- در اینکه دستورالعمل ها متوجه اسلاف است یا أخلاف؟ اختلافی است.

۳- در هر تقدیر قضیه قابل القاء خصوصیت است.

۸۴- «وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ لَا تَسْفِكُونَ دِمَاءَ كَرِّ الْآيَةِ» (۵۹ - ۶۶)

- ۱- دو دستور العمل دیگر برای سعادت بنی اسرائیل.
- ۲- هشت دستور العمل که در آیه قبله گذشت ایجابی بود ولی این دو دستور سلبی محض است.

۸۵- «ثُمَّ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ تَقُولُونَ أَنْفُسُكُمْ الْآيَةُ» (۶۷ - ۷۴)

- ۱- پیمان شکنی یهود و نتیجه آن که جز ذلت و خواری چیز دیگری نبود.
- ۲- سنت های لا یتغیر الله که در تمام ملت ها جاری است.

۸۶- «أُولَئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالْآيَةِ» (۷۵ - ۷۸)

- ۱- ارتباط آیه با سه آیه قبله به شهادت سابق.
- ۲- دغل بازی های یهود.

۸۷- «وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ الْآيَةَ» (۷۹ - ۸۸)

- ۱- طغیان گری های یهود در مقابل انبیاء الهی.
- ۲- صحبت از قتل و تکذیب، بیانگر این است که مخاطبین آیه مطلق یهودیان نیست.

۸۸- «وَقَالُوا قُلُوبُنَا غُلْفٌ الْآيَةُ» (۸۹ - ۹۸)

- ۱- عناد و بهانه تراشی دیگر یهود در قبال پذیرش پیامبر (ص) و آئین او.
- ۲- قابلیت انسان سلیم النفس نسبت به آموزه های انبیاء.

۸۹- «وَلَمَّا جَاءَهُمْ كِتَابٌ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ الْآيَةَ» (۹۹ - ۱۰۴)

- ۱- به برکت خبرهای تورات یهود بعثت پیامبری از سلالهٔ ابراهیم را می‌دانستند.
- ۲- یهود عصر نزول بعد از بعثت، جهت حسد و دنیاپرستی شان آن حضرت را نپذیرفتند.
- ۳- شان نزول آیه.

۹۰- «يَنْتَسِمُ السَّرِقَافِ أَنْفُسَهُمْ الْآيَةَ» (۱۰۵ - ۱۱۰)

- ۱- تقبیح داد و ستد با مال ارباب یهود.
- ۲- فرجام کار زشت آنها در فتاری شان به عذاب خفت بار الهی.

۹۱- «وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمِنُوا بِمَا آتَىٰ اللَّهُ الْآيَةَ» (۱۱۱ - ۱۱۸)

- ۱- بنی اسرائیل در گفتارشان کاذب و در اعمالشان منافق‌اند.
- ۲- اینها حتی کتب و انبیاء خویش را هم می‌نپذیرفتند.

۹۲- «وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مُوسَىٰ بِالْبَيِّنَاتِ الْآيَةَ» (۱۱۹ - ۱۲۴)

- ۱- آیه شریفه با مختصر تفاوت در آیه ۵۱ نیز آمده است.
- ۲- فلسفه تکرار برخی از آیات.

۹۳- «وَإِذَا أَخَذْنَا مِيثَاقَهُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَهُمُ الطُّورَ الْآيَةَ» (۱۲۵ - ۱۳۴)

- ۱- ایضاً بحثی در علت تکرار برخی از آیات.
- ۲- معمولاً در آیات تکراری مضمون واحد ولی بیان متنوع است که خود وجهی از وجوه بدایع قرآنی است.

۹۴- «قُلْ إِنْ كُنْتُمْ لَكُمْ الدَّارُ الْآخِرَةُ عِنْدَ اللَّهِ خَالِصَةً»..... (۱۳۵ - ۱۴۰)

- ۱- یهود و خصلت زشت و متکبرانه آنها.
- ۲- آیه شریفه با زبان برهان افکار غلط آنها را کوبیده و اثبات می کند که در گفتارشان کاذبند.

۹۵- «وَلَا تَنْفَعُ زُورَةُ أَيْدِيكُمْ إِذَا دَفَعْتُمْ أَيْدِيَهُمْ أَلَا يَهُ»..... (۱۴۱ - ۱۴۶)

- ۱- آیه شریفه در اله آتش گیر است.
- ۲- در آیه شریفه نوعی از آتش گیره وجود دارد که یکی از وجوه اعجاز محسوب می شود.

۹۶- «وَلَتَجِدَنَّهُمْ أَحْرَصَ النَّاسِ عَلَى حَبَاةِ الْآيَةِ»..... (۱۴۷ - ۱۵۲)

- ۱- حرص بنی اسرائیل نسبت به زندگی دنیوی.
- ۲- آگاهی خدا از کارهای بندگان.

۹۷- «قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلْجَبْرِيلِ الْآيَةِ»..... (۱۵۳ - ۱۶۲)

۹۸- «مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ الْآيَةِ»..... (۱۵۳ - ۱۶۲)

- ۱- ارتباط هر دو آیه به یهود و به نوعی از ایذاء گری های آنها اشاره دارند.
- ۲- جهت آزمایش پیامبر (ص) یهود از آن حضرت سئوالاتی می کنند که اگر پاسخ داد آن حضرت را بپذیرند.

۹۹- «وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ الْآيَةِ»..... (۱۶۳ - ۱۶۶)

- ۱- ارتباط آیه به ما قبل.

۲- شأن نزول آیه.

۱۰۰- «أَوْ كَلَّمَآ عَاهِدُوا عَهْدًا الْآيَه» (۱۶۷ - ۱۷۲)

۱- ملامت یهود به جهت پیمان شکنی.

۲- روایاتی در مورد عهد شکنی.

۳- آیه شریفه یک ربع تسلی است نسبت به رسول خدا (ص).

۱۰۱- «وَلَمَّا جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ الْآيَه» (۱۷۳ - ۱۷۶)

۱- سیاق نشان می دهد که مادیات بیان عصر نزول است.

۲- یهود، پیامبر آخر الزمان را شناسایی و خصوصیات او آگاهی داشتند.

۱۰۲- «وَاتَّبَعُوا مَا تَتْلُو الشَّيَاطِينُ عَلَىٰ مُلْكٍ لَّيِّنٍ الْآيَه» (۱۷۷ - ۲۵۶)

۱- نزول آیه باز در ملامت یهود.

۲- ملامت شان در آیه شریفه از این جهت بود که از سحر و جادوگری پیروی می کردند.

۳- سحر و چند مسئله مهم درباره آن.

۴- هفتاد گلچین فشرده از تفسیر وزین تسنیم.

۵- و نیز هفتاد و دو نکته دیگر از نگارنده در مورد آیه شریفه و موضوع سحر.

۱۰۳- «وَأَوْأَنَّهُمْ آمَنُوا وَآتَقَوْا الْآيَةَ» (۲۵۷ - ۲۶۰)

- ۱- به شهادت سیاق، آیه شریفه، دنباله سخن قبلی است.
- ۲- مرجع در ضمیر «أَنَّهُمْ» یهودیان مسبوق الذکر است.
- ۳- با توجه به آنچه در آیه قبل گذشت خدای تعالی میان وعده و وعید را جمع کرده است.

۱۰۴- «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْقُلُوا رَاغِبًا الْآيَةَ» (۲۶۱ - ۲۷۴)

- ۱- شأن نزول آیه و سوء اسفاد یهود از واژه «رَاغِبًا».
- ۲- خطاب به «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا» از باب تکریم بوده و از ویژگی های قرآن است.
- ۱۰۵- «مَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ أَنْ يَمَسُّنَ الْإِسْلَامَ» (۲۷۵ - ۲۸۰)
- ۱- از این آیه تا آیه ۱۲۴ شایع مطلق کفار (یهود، نصارا و مشرکان) شرح داده می شود.

۲- حسادت کفار و خصلت زشت انحصارطلبی آنها.

۱۰۶- «مَا تَنْسَخُ مِنْ آيَةٍ أَوْ نُنسِهَا نَأْتِ بِخَيْرٍ مِنْهَا أَوْ مِثْلَهَا الْآيَةَ» (۲۸۰ - ۳۲۲)

- ۱- تضعیف پیامبر (ص) توسط معاندین و نزول آیه.
- ۲- نظریه استقلال آیه از پیش و پس، نظریه ناصواب است.
- ۳- چند بحث مفصل پیرامون نسخ.

۱۰۷- «أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ الْآيَه» (۳۲۳ - ۳۲۸)

۱- ارتباط آیه با آیه قبلی و اثبات امکان نسخ.

۲- مغایرت در آیه شریفه انسان کلی و خطاب توبیخی است.

۱۰۸- «أَمَرْتُ الْمُؤْمِنِينَ أَنْ تَسْأَلُوا رَسُولَكُمْ الْآيَه» (۳۲۹ - ۳۳۸)

۱- کفار و منافقان بر نه یهود در آیه پیش با طرح عنوان نسخ و در این آیه هم با طرح سئوالات اهل موالات تضعیف آن حضرت را فراهم می کنند.

۲- نظیر سئوالات فوق در سوره دیگر نیز مانند اسراء و دیگر سور آمده است.

۱۰۹- «وَدَكْثِيرٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ الْآيَه» (۳۳۹ - ۳۶۶)

۱- برخورداری آیات مورد بحث از انسجام دیزه به نحوی که نشان می دهد که جمع آنها بدون مدیریت ولی معصوم امکان پذیر نیست.

۲- حالا که دشمنی کفار با مسلمانان تمام شدنی نیست، پس بر مسلمانان است که اختلافات فرعی را کنار گذاشته و از وحدت خویش حراست نمایند.

۱۱۰- «وَأَقِمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ الْآيَه» (۳۶۷ - ۳۷۲)

۱- تأثیر صلوة و زکاة در تحقق عفو و صفح که در آیه پیش گذشت.

۲- موضوع صلوة و زکاة، در کنار هم در آیات زیاد مطرح شده است، و اما کدام یک از آنها، تأسیسی و کدام شان تأکیدی است؟ شایسته بررسی است.